

سیر تکوینی مؤلفه‌های زیبایی‌شناختی بناهای اسلامی (مطالعه موردی: مسجد جامع دمشق و قبة الصخره)

صادق رشیدی*^۱، دکتر محمد علی خبری^۲

^۱ پژوهشگر پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

^۲ استادیار پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری جهاد دانشگاهی

تاریخ دریافت: ۹۰/۰۴/۰۶

تاریخ پذیرش: ۹۰/۰۶/۲۳

چکیده

مقاله حاضر با هدف تبیین چگونگی سیر تکوینی مؤلفه‌های زیبایی‌شناختی در بناهای دوره اسلامی نوشته شده است. این مقاله با روش توصیفی - تحلیلی و در قالب مطالعه‌ای کیفی به انجام رسیده و به دنبال پاسخ به این پرسش است که سیر تکوینی مؤلفه‌های زیبایی‌شناختی در سطح «در زمانی» و «همزمانی» چه نقشی در شکل‌گیری زیبایی‌شناسی ساختار بناهای دوره اسلامی به ویژه قبة الصخره و مسجد جامع دمشق داشته است؟ نتایج به دست آمده حاکی از آن است که برخی از بناهای اوایل دوره اسلامی در سطح «در زمانی» نتیجه آمیزش و تلاقی فرهنگ‌های مختلف بوده‌اند و زیبایی‌شناسی آن‌ها از ویژگی چند فرهنگی (Multicultural) برخوردار است. بنابراین، این بناها به مثابه پدیده‌های فرهنگی، مؤلفه‌های زیبایی‌شناختی‌شان در طول زمان حاصل تعاملات و آمیختگی بین فرهنگی بوده است که توسط عوامل اجتماعی و سیاسی مانند، انقلاب‌ها، شورش‌ها و کشورگشایی‌ها تحقق پذیرفته است.

واژگان کلیدی: فرهنگ، معماری اسلامی، قبة الصخره، مسجد جامع دمشق، زیبایی‌شناسی.

Evolutionary Course of Aesthetic Components of Islamic Monuments

(A Case Study: The Jameh Mosque of Damascus and Qubbat Al-Sakhra)

Sadegh Rashidi

Ph.D. Student of Research of Arts, University of Shahed

Mohammad Ali Khabari, Ph. D.

Assistant Prof , Research Institute of Culture , Arts and Architecture, Jihad-e Daneshgahi

The present article aims at explaining the quality of evolutionary course of the components of aesthetic in the monuments of Islamic era. Using descriptive-analytic method and within the format of a qualitative study, this article is trying to respond to this question:

What was the role of the evolutionary course of the aesthetic components at the level of “ being at the time and being concurrent with” in the formation of aesthetics of the structure of Islamic monuments in particular Qubbat Al-Sakhra and the Jameh Mosque of Damascus ?

The results indicate that some of the monuments of early Islamic period at the level of “ being at the time” have been the outcome of integration and interaction of different cultures , so that their aestheticism holds a multi-cultural feature. So , the aesthetic components of these monuments as the cultural phenomena are the outcome of interactions and mixture of multi cultures and have been materialized by social and political factors such as : revolutions , rebels and conquests.

Keywords: Culture, Islamic Architecture, Qubbat Al-Sakhra, the Jameh Mosque of Damascus, Aestheticism.